

undervisning skulde affkaffes i Skolen. Jeg er ikke blind for de uhyre Banfeligheder, som ere forefundne derved; det vil meget let ikke føre til Andet end, at man overlader Religionsundervisningen til hver enkelt Skolelærers Lyster og Indfald. Men skal man gaa ind paa at afflasse Religionsundervisning i Skolen, og skal man føre Tanken helt til Ende og ikke stoppe paa Halvveien, saa maa der slet ikke doceres nogen Religion i Skolen; og saa maa Forældrene have Ret til at kontrollere, at det ikke sker. Til Slutning skal jeg omtale, at det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Friederichsen) bemærkede, at jeg skulde have sagt, at man burde gjøre Statskolen saa daarlign som muligt. Det er muligvis min Skyld, at det ærede Medlem har forstaaet mig saaledes; det er muligt, at jeg har brugt stærkere Udtryk, end jeg vilde, men min Mening er dette ikke. Jeg betragter Statskolen som en Nødhjælp; der er altsaa ikke Tale om at gjøre den saa daarlign som muligt; det vilde være Uret imod de Mennecker, som ere henviste til Statskolen; men den skal ikke gjøre mere end nødvendigt, og ikke paatage sig at meddele nogen Fortfættelsesundervisning; ikke undervise i flere Fag end høist nødvendigt, ikke undervise i flere Timer, end vi nu allerede have. Overhovedet tror jeg, at det ærede Medlem, hvis han havde hørt Alt, hvad jeg har sagt, vilde have hørt, at jeg ikke sagde, at jeg vilde gjøre Statskolen saa daarlign som muligt. Jeg erklærede udtryffeligt, at jeg var enig med den høitærede Kultusminister i det Skema, som han havde lagt for Undervisningsplanen, og som han meddelte, da han besvarede Forspørgselen ifjor. I dette Skema siger den høitærede Minister ligefrem, at Undervisningen skal ske i Læsning, Skrivning, Regning, Sang, Gymnastik og Religion. Naar jeg nu slutter mig hertil med Andtagelse af Religion, saa er det ikke for at gjøre Skolen saa daarlign som muligt; Alt, hvad jeg har ønsket, er, at vi bibeholde de andre Fag. Det er ikke min Hensigt at gjøre Lærerne saa daarlign som muligt, eller at forlange, at de skulle gaa ud og grave i Javen og lade Eleverne gjøre, hvad de have lyst til. Da jeg holder paa de samme Fag som den høitærede Minister, saa er dette det bedste Bevis for, at jeg vil have Skolen saa god som muligt. Det undrer mig oprigtig talt at se det ærede Medlems Standpunkt i denne Sag; thi det er høist forskjelligt fra, hvad det ærede Medlem ellers pleier at forsvare, nemlig Frihed. Naar man ellers i materielle Forhold vil spørge det ærede Medlem, om han vil nytes med, om Staten giver Monopol, eller om han vil have, at Staten skal søge at konkurrere med de Private saa meget som muligt, saa vilde det ærede Medlem sige: Nei, paa ingen Maade, det forstaaer den sig ikke paa. Staten forstaaer sig ikke paa at garantere, godkjende eller bedømme den private Virksomhed; det maa den overlade til de Private selv.

Men naar der bliver Spørgsmaal om, hvorledes den skal forholde sig i Skolesagen, saa er det det ærede Medlems Mening, at Konkurrenten er gunstlig; saa er han ingenlunde tilfreds med, at de private Skoler blive udsatte for den Konkurrence, der følger af, at der oprettes Friskoler, thi det er jo klart, at de blive indbyrdes Konkurrenter. Det ærede Medlem syntes endog, at det var godt, om det Offentlige vilde træde til, og at det vilde hjælpe paa Konkurrenten. Saaledes forholder det sig ogsaa, som jeg tillod mig at bemærke, med Hensyn til de fattige Børn. Jeg gjentager kun for det ærede Medlems Skyld, at jeg finder, at den Forpligtelse til at nyde Undervisning i Statskolen, som han lægger paa de fattige Børn, fordi de modtage Bidrag, ikke stemmer med, hvad der ellers gjælder med Hensyn til Fattigunderstøttelse her i Landet. Jeg vil gjerne indrømme det ærede Medlem, at man kan indvende, at den Politik, som kan være klog i det ene Forhold, ikke uden videre kan overføres paa et andet Forhold, men det vil da vigtigst sige med den Indskrænkning, at hvad der gjælder i de materielle Forhold, gjælder ti Gange saa meget i de aandelige.

Kjær: Det var oprindelig ikke min Tanke at tage Del i denne Diskussion, og da vi nu forhandle denne Sag paa 4de Dag, vilde de Herrer maaske sige til mig, at dette kunde have været en Grund for mig til at følge min oprindelige Tanke og ikke tale med om denne Sag. Jeg har imidlertid — som vistnok de fleste Herrer — fulgt den Sag med en levende Interesse, og jo længere Forhandlingen er freiden frem, desto mere spændt er Interessen bleyen ved den alvorlige Karakter, Forhandlingen har taget, ikke mindst idag ved det Foredrag, vi hørte fra den høitærede Minister. De Herrer ville vistnok indrømme, at den høitærede Minister idag gav sit Foredrag et Svung, som — lad mig sige det rent ud — endog kunde synes at bebude, at vi, hvis vi ikke vilde lade Lovforslaget gaa til 2den Behandling, med det Første vilde kunne komme til at se ham vise os ud af Døren; i alt Fald var jeg fattet paa, at denne Slutning kunde drages af den høitærede Ministers Foredrag. Jeg set, at den høitærede Minister ryster paa Hovedet, og jeg har altsaa maaske taget feil deri, men i ethvert Fald vil den høitærede Minister ikke kunne misfænde, at man kunde komme til en saadan Betragtning. Dette skal jeg imidlertid lade ligge, men Interessen for os knytter sig altsaa nu væsentlig til Sagen, set fra det Standpunkt, hvorfra den høitærede Minister ser den. Jeg vil da sige, at den høitærede Minister maa kunne forstaa, at vi fra vort Standpunkt tage Sagen lige saa alvorlig, som han tager den fra sit, og at vi, naar vi ikke i det Grundlag, som er nedlagt i det Lovforslag, der er forelagt os, kunne se nogen Mulighed for at faae en Lov, der kunde tilfredsstille Flertallet af de Herrer,